

SOCIALNI PROBLEMI MODERNEGA MEZDNEGA RAZMERJA

Vprašanje modernega razmerja in njegove medbre
in pravi kristianske duhu.

SOCIALNI PROBLEMI MODERNEGA MEZDNEGA RAZMERJA

I.

Vprašanje modernega mezdnega razmerja in njegovih problemov je važno iz več razlogov:

1/Gre za silno množico delavstva. Vsak drugi človek v Evropi živi od mezde ali plače.

Važno in kočljivo je predvsem le mezdn razmerje v nekoliko večjih podjetjih. Tu so glavne težave in socialni problemi naše dobe.

2/Posebno aktualno je to vprašanje ~~in~~ ^{se vedno} tudi zato, ker ~~večinoma~~ ^{se vedno} gledamo nanj večinoma z napajčnega zrelišča, kakor da gre edinole za to, kako delavca in sploh uslužbenca v podjetju pravično uplačati in ga stem tudi popolnoma odplačati in odpraviti izxxx od podjetja.

To gledanje je ozko zvezano z liberalnim pojmovanjem in lastnine, podjetništva; njegova prava osnovava pa je v običajnem uapalnem ~~ekonomskem~~ teoretičnem pojmovanju gospodarske oziroma menjalne vrednosti dobrin.

Klasična ekonomska šola je učila, da izvira vsa vrednost dobrin od dela, ki je bilo potrebno za njihovo proizvodnjo.

Na to podoben

~~ker~~ je tudi Marx naslonil ~~na to~~ svoj nauk

o tako imenovani večvrednosti, ki jo kapitalistični podjetnik utrjuje delavcem ~~in tako~~ s tem da jih sili dalj časa delati, kot bi bilo potrebno za plačilo, ki ga jim daje. Po tem nauku ~~de vsi in vsi vedno od dela~~ *To pa se dosega na ta način, da bo* gre ves produkt delavcem, ~~to pa se dosega~~ na ta način, da bodo delavci po polomu kapitalističnega gospodarskega sistema sami prevzeli podjetja v svoje roke.

Mezdnega razmerja ne bo več - zato odpadejo tudi vsi sedanji njegovi problemi in težave. /Ruski zgled je kajpak pokazal, da to ni mogoče/

Krščansko socialno gibanje ~~je~~ ni moglo iti tako daleč. Oboje je potrebno snov in delo, pravi Lenin XIII. ~~Рабочая~~ *Factnik snovi mora dobiti svoj delež!* Zato je to gibanje toliko bolj poudarjalo potrebo pravične plače, ki jo mora delodajalec dati svojim delavcem.

Pravična plača naj bi bila hrati tudi družinska. /Nasprotja med strogo pravičnim plačilom pa zahtevo družinske mezde niso videli. /Pozneje, zlasti v Qu.a. socialno pravična plača.

Poleg potreb delavca se morajo upoštevati tudi razmere v podjetju kakor tudi zahteve obče blaginje.

Štem omo se morajo približati pravičnim plačilom.
Vendar stoji v ospredju tudi še danes ideja o pra-

vični plači, s katero ~~bi~~ delavec dobil vse, kar mu gre.

Omenja se sicer tudi ^{socialna} »družbena pogodba« vendar le bolj mimogrede.

V resnici je tudi to gledanje nepopolno in nezadostno ter odvrta naš pogled od bistva stvari, od glavnega *v tem, da u delavci služijo pravnemu upravitelju, plačani in su tvojim* in osrednjega problema, ki je: kako doseči da bo podjetje hkrati ko služi svojemu gospodarsju, podjetniku služilo v enaki ali vsaj podobni meri tudi svojim delavcem in uslužbencem.

Tega problema ni videl tako rekoč nihče niti ne na marksistični niti ne na krščanskosocijalni strani. Zato tudi tako mala uspeha, pri praktičnem reševanju tega vprašanja.

II.

Zakaj je samo tako gledanje pravilno?

V naturalno gospodarskih kmečkih razmerah je bila stvar preprosta. Tu so vsi skupno delali in skupno živeli *in sodelovali* od tega, kar so pridelali in izdelali.

Danes živimo v denarnem, na trg naravnem gospodarstvu. Odločilna ni produkcija, marveč dobiček. Ta pa ne zavisi samo od različnih produkcijskih činiteljev marveč tudi od najrazličnejših drugih okolnosti.

Sicer pa je že tehnično nemogoče določiti točen delež, koliko je kdo prispeval v nastanku določenega produkta.

Gospodarsko, s pridobitnega vidika pa je to še manj mogoče. Delo daje produkte, kaj pa zanje dobimo, je drugo vprašanje. *Kadar gre za* ~~Rosebno~~ sodelovanje velike množice različnih de-

lavcev ^{popolnoma} je ^{skrajso} nemogoče določiti pravičen delež vsakemu.

Toliko bolj ^{Posebno spriti} nemogoče, ker se pravi uspeh podjetja pokaže šele ob koncu posamezne gospodarske periode, v obliki dobička ali zgube. ~~Spazi~~

Podjetnik mora računati z izdatki za delavce, kakor računi z izdatki za poljubna druga pridobitna sredstva. Delavcem ne sme sproti plačevati več, kot je po vsakokratnih tržnih razmerah najno potrebno.

Ob pravilnem vodstvu

~~ostaneta torej xxxxxx~~ podjetja ostane torej, vsaj navadno nek dobiček, do katerega imajo tudi delavci pravico.

~~Toda to, kar opredeljuje delež vsakega delavca, je odvisno od~~
Seveda je to odvisno od varste podjetij in različnih drugih okoliščin.

Pa tudi ^{potem ko} ~~če~~ bi bili vsi delavci in nameščenci udeleženi pri dobičku podjetja, problem še ni rešen. Tudi tisti kapital ^{po vsem tem} ki v podjetju ostaja, da se ^{to} lahko izpopolnuje in rase, je pridobljen s pomočjo, s sodelovanjem delavcev. Koliko je vsak zase k temu prispeval, se seveda ne da reči. Gotovo je le:

Kolikor dalj je kdo delal v podjetju, kolikor več svojih žuljev in moči je v njem pustil, toliko večji je njegov delež pri vsem tem, toliko večje so njegove pravice do podjetja.

Koliko to natančno znaša, tega ni mogoče določiti, toda neka pravica je tu, ki je delavcu ne sme nihče odvzeti.

~~Končni delavci - vsi so isti~~

Tako pridemo v resnici do spoznanja in sklepa: Če no-
čemo dopustiti, da ~~bi se~~ ^{bi} posamezni kapitalistični podjetniki
bogатели, na račun svojih delavcev in nameščencev, če nočemo
da bo tista običajna beseda o kapitalističnih izsesovalceh
delavskih kmnožic kljub vsem modernim socialnim ustanovam
in reformam v jedru vendarle utemeljena in resnična, potem
~~moramo~~ ^{moramo} imeti za pravo in temeljno vprašanje modernega mez-
nega razmerja to, kako doseči s kakšnimi ukrepi, da
bo podjetje v resnici služilo, ~~ker~~ ^{ker} ~~se~~ ^{se} kot podjetniku, tudi de-
lavcem in nameščencem.

Odgovor na to vprašanje ni lahek. Tu samo nekatere
najvažnejše točke.

III.

1/Predvsem ugotovimo ^{da} je mogoča edinole kolektivna
rešitev celega vprašanja. ~~Celo v ~~skladu s~~ ^{Juno v} ~~celotnem siste-~~~~
mu delavskih mezd in plač v podjetju, je mogoče najti tako
pravo sorazmerje, da dobi vsak vsaj približno, kar mu po pra-
vici gre, hočem reči, kar vsaj približno odговarja ~~na~~
temu, kar on podjetju dela in koristi.

2/Vprašanje udeležbe pri dobičku, ki se mnogim zdelo
odrešilne važnosti, je v resnici važno ~~ker~~ ^{ker} dober korektiv in

dopolnilo v podjetjih kjer ~~xxxxxxx~~ imajo delavci velik vpliv na praktični uspeh podjetja.

Delež pa je navadno nizek. 5-6%. *! Nišče merd!*

3/Zelo važno pa dosedaj prav malo upoštevano dejstvo pa je, da ima vsak delavec in nameščeneec toliko več pravic do podjetja, kolikor več in dalj časa mu je služil in delal.

Skratka tu se pojavlja v moderni industriji problem Cankarjevega hlapca Jerneja.

Za rešitev tega problema je važno zlasti: Neodpovedljivost starejšim delavcem razen posebnih težjih primerih. Dolžnost plačati takim delavcem primerne odpravino, ki je tem večja kolikor daljša je službena doba.

Dolžnost skrbeti za različne primerne socialne ustanove v prid starejšim, zlasti onemoglim delavcem in njihovim nepreskrbljenim svojcem. / Socialno zavarovanje ne zmore vsega, / Onemogel delavec bi moral seveda v primerni obliki ostati pri podjetju, kakor je ostal časih onemogel hlapec pri svojem gospodarstvu. *Napetus prevlek na hlapecu skrb & starost na onemogel delavcu.*

4/Vse te ustanove zahtevajo da imajo delavci tudi nekaj pogleda v vodstvo podjetja in nekaj vpliva nanj. Saj gre večkrat v prav veliki meri tudi za njihov kapital.

Pa tudi ne glede na to nosijo delavci prav tako in

in še bolj kot podjetnik riziko podjetja. Če gre slabò, se pla-
če znižajo, če je še slabše ^{izpuste} ~~morajo~~ delavci ^{konk} ~~na cesti~~ - še predno
si je podjetnik zaradi slabih razmer odrekel le kaj malega,
kar je za človeško življenje potrebno.

5/Končno ostaja zlasti še velevažen problem družinskih
mezd.

Individualno, za vsakega delavca posebej se ta problem
ne da rešiti. ~~Podjetnik plača delavcu njegovo delo, ne pa otroke. Pravična /stro-~~
~~go pravična/ mezda je za samca enaka kot za poročenega delav-~~
~~ca.~~

Tega niso j. l. n. u. n. h. e. n. i. s. e. d. a. n. e. s. u. e. v. e. l. j. s. (B. m. n. e. p. o. t. k. o. n. i.)
Pravijo, da mora delavec rediti - toj je pravični del
plača etc.
Pa tudi če bi podjetnik hotel upoštevati družinske
pa tudi če redijo
potrebe svojih delavcev največkrat tega ne more storiti. Kon-
kurenca mu tega ne dovoljuje.

Ta problem se da rešiti samo socialno. Najbolj praktič-
no v obliki izravnalnih blagajen. (1910, 1922, 1933.)

IV. *Franziska "Cassas d'allocation"*
so leta 1938 plebale 1,620.000 družin
med 2 milijardi franke vsake

Vse to osnovne misli. Podrobna izvedba in urenjenje
teh idej zahteva mnogo uvidenosti in modre preudarnosti, da
ne zajdemo v nevarno eksperimentiranje.

Vendar je rešitev mogoča samo v nakazani smeri.

Tanque ugotovitve k' kraj. Ble. 1

1/ Mezdno razmerje je nujno - in njegovim veščnostim
in problemom ni mogoče ubežati, pa naj se odločimo za kakršenko
gospodarski in družabni sistem (*Rušija, 'Dra. osvobodil*)

6./ Prav tako gotovo pa je tudi da je tako imenovana
pravična plača, s katero bi podjetnik delavca od podjetja po-
polnoam odpravil nujno krivična, *nezadovolje v nekem smislu*, to se pravi da delavec vsaj
na splošno v vsakem primeru pušča v podjetju še nekaj, do če-
sar ima pravico in česar si podjetnik ne more in ne sme pri-
svajati kot svojo izključno lastnino.

7./ ~~Rešitev~~ Rešitev "ares pravična in socialno koristna rešitev
problema je samo v tem da poiščemo tako obliko sožitja med
oziroma podjetjem
gospodarsjem/pa njegovimi delavci in nameščenci, ki omogoča
da podjetja vsem enako služi, in da se vsi počutijo v njem
kakor doma v svojem oziroma na svojem.

Identi morajo postati mehki, relativno in negotoviji v podjetju
Skratka podjetje s svojim gospodarsjem in njegovimi
delavci in nameščenci mora postati resnična občestvena enota
prava resnična življenjska skupnost. Vsakršno drugo reševanje
moderne mezdne razmerja je jalovo in ~~kratkoročno~~ obsojeno
v neuspeh.

*Levda: ime k' kraj. Ble. 1
mezi ni t'zave. Levda:*